

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PSIHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS
ĮSTATYMAS

1995 m. birželio 6 d. Nr.I-924
Vilnius

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos
1999 m. gruodžio 2 d. įstatymo Nr. VIII-1461
(nuo 1999 m. gruodžio 22 d.)
(Žin., 1999, Nr. 108-3127) ir
2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429
(nuo 2001 m. liepos 25 d.)
(Žin., 2001, Nr. 64-2326)
redakcija

Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. Psichikos liga - gydytojo diagnozuotas, psichiatro patvirtintas susirgimas, pagal galiojančią ligų klasifikaciją priskiriamas psichikos ligoms. Psichikos liga negali būti diagnozuojama remiantis politiniais, religiniais, rasiniais motyvais.

2. Pacientas - psichikos ligonis ar kiekvienas kitas asmuo, kuris naudojasi psichikos sveikatos priežiūra.

3. Psichikos ligonis (ligonis) - asmuo, sergąs psichikos liga.

4. Paciento atstovas (atstovas) - atstovas pagal įstatymą, vadovaujantis Civilinio kodekso 6.744 straipsniu, ar atstovas pagal pavedimą. Atstovą pagal pavedimą pasirenka pacientas. Atstovo pagal pavedimą įgaliojimai turi būti įforminami Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

5. Psichiatrijos įstaiga - sveikatos priežiūros įstaiga (valstybinė ar nevalstybinė), akredituota psichikos sveikatos priežiūrai. Jeigu vykdyti psichikos sveikatos priežiūrą akredituota tik dalis medicinos pagalbos įstaigos (padalinys), tai ši sąvoka taikoma tik šiam padaliniiui. Šiame įstatyme ši sąvoka taikoma ir psichoneurologijos pensionatams.

6. Medicinos etikos komisija - psichiatrijos įstaigoje sudaroma institucija medicinos etikos klausimams spręsti.

7. Psichikos sveikatos centras - savivaldybei priklausanti įstaiga, valstybės akredituota vykdyti psichikos sveikatos priežiūrą ir teikti socialinę pagalbą psichikos ligoniams bei kitiems asmenims.

8. Psichiatras - gydytojas, pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus turintis teisę praktikuoti psichiatrijoje.

9. Psichoterapeutas - asmuo, pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus turintis teisę praktikuoti psichoterapijoje. Jeigu psichoterapeutas teikia psichikos ligoniui psichiatrijos pagalbą, jam galioja šio įstatymo reikalavimai.

10. Psichologas - asmuo, pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus turintis teisę teikti psichologijos pagalbą psichikos ligoniams. Jeigu psichologas teikia psichikos ligoniui psichologijos pagalbą, jam galioja šio įstatymo IV skyriaus reikalavimai.

11. Slaugos personalas - sveikatos pagalbos įstaigų darbuotojai, slaugantys psichikos ligonius.

12. Psichikos sveikatos priežiūra - specializuota sveikatos priežiūra, vykdoma pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintus standartus. Šios priežiūros tikslas - teikti psichiatrijos pagalbą (diagnozuoti, gydyti sutrikusias žmogaus psichikos funkcijas, laiku perspėti psichikos ligų paūmėjimus), padėti žmogui prisitaikyti prie visuomenės gyvenimo ir į jį grįžti.

13. Hospitalizavimas - asmens paguldymas į psichiatrijos įstaigą.

14. Psichikos sveikata - natūrali žmogaus asmenybės būseną, kuri turi būti saugoma arba grąžinama sutrikimų bei ligų atvejais. Pagal Pasaulio Sveikatos Organizacijos apibrėžimą psichikos sveikata yra emocinis ir dvasinis atsparumas, kuris leidžia patirti džiaugsmą ir išverti skausmą, nusivylimą, liūdesį. Tai teigiamas gėrio jausmas, kuriuo remiasi tikėjimas savo bei kitų žmonių orumu ir verte.

2 straipsnis. Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymo tikslas - nustatyti asmenų, kurie naudojami psichikos sveikatos priežiūrai, teises, psichikos sveikatos priežiūros tvarką ir kontrolę.

II SKYRIUS. PSICHIKOS LIGONIŲ TEISĖS IR JŲ APRIBOJIMAI

3 straipsnis. Psichikos ligoniai turi visas politines, ekonomines, socialines ir kultūrinės teises. Psichikos ligoniai negali būti diskriminuojami dėl jų psichikos sveikatos sutrikimų. Asmuo, praeityje sirgęs psichikos liga, negali būti dėl šios priežasties diskriminuojamas.

Asmuo, diskriminuojantis psichikos ligonį dėl jo esamų ar buvusių psichikos sveikatos sutrikimų, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

4 straipsnis. Lietuvos Respublikos
2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429
(nuo 2001 m. liepos 25 d.)
(Žin., 2001, Nr. 64-2326)
redakcija

Psichikos ligonis, kuris negali suprasti savo veiksmų reikšmės ar jų valdyti, gali būti teismo tvarka pripažintas neveiksniu. Neveiksniui psichikos ligoniui yra nustatoma globa Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

5 straipsnis. Valstybė turi sudaryti sąlygas psichikos ligoniams ugdyti, padėti jiems įgyti darbo įgūdžių, persikvalifikuoti, prisitaikyti prie visuomenės gyvenimo ir į jį grįžti.

Psichikos ligonių ugdymo ir globos įstaigų steigimo bei veiklos tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai.

Specialiųjų mokyklų, vaikų darželių, specialiųjų grupių (klasių) švietimo įstaigose steigimo ir veikimo sąlygas nustato Švietimo ir mokslo ministerija ir savivaldybės. Nepilnamečiai gali būti įtraukti ir į bendro pobūdžio grupes bei klases.

6 straipsnis. Lietuvos Respublikos
2005 m. birželio 30 d. įstatymo Nr. X-298
(nuo 2005 m. liepos 14 d.)
(Žin., 2005, Nr. 85-3142)
redakcija

Žmonės su psichine negalia yra globojami valstybės. Jiems Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka yra teikiama socialinė parama. Žmonių su psichine negalia sveikatos priežiūra finansuojama Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Savivaldybė organizuoja ir remia žmonių su psichine negalia slaugą ir globą šeimose, sveikatos priežiūros įstaigose, psichikos sveikatos centruose ir kitose globos bei reabilitacijos įstaigose.

III SKYRIUS. HOSPITALIZUOTŲ PACIENTŲ TEISĖS IR JŲ APRIBOJIMAI

7 straipsnis. Hospitalizuoti pacientai turi teisę:

- 1) bendrauti su kitais asmenimis (tarp jų ir su kitais pacientais), naudotis telefonu, telegrafu, paštu ir kitomis ryšio priemonėmis;
- 2) reguliariai susitikti su lankytojais, atstovu be pašalinių asmenų;
- 3) siųsti bei gauti visokius privačius ar viešus pareiškimus, laiškus, kurie neturi būti kitų asmenų skaitomi ir cenzūruojami;
- 4) pirkti ir gauti reikalingiausias daiktus;
- 5) turėti galimybę pabūti vienas;
- 6) atlikinėti religines apeigas;
- 7) skaityti, užsiimti sportu ir kitaip leisti laisvalaikį;
- 8) gauti audiovizualinę informaciją;
- 9) mokytis ir plėsti savo žinias;
- 10) užsiimti veikla, kuri atitiktų jų socialinę padėtį ir kultūros lygį, padėtų reabilitacijai ir jų grįžimui į visuomenę.

Sąlygos šiems reikalavimams įgyvendinti numatomos psichiatrijos įstaigos vidaus tvarkos taisyklėse.

Šiame straipsnyje nustatytos pacientų teisės psichiatro sprendimu gali būti apribotos tik tuo atveju, jei kyla reali grėsmė pačiam pacientui arba aplinkiniams. Apribojimai turi būti įrašomi į ligos istoriją.

Šios pacientų teisės gali būti ribojamos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

8 straipsnis. Pacientas psichiatrijos įstaigoje realizuoja savo teises pats arba per atstovą.

Psichiatrijos įstaigos administracija privalo padėti pacientui susisiekti su artimaisiais, atstovu.

9 straipsnis. Psichikos ligonių, hospitalizuotų psichiatrijos įstaigoje, darbo veikla turi būti savanoriška, terapinio ir reabilitacinio pobūdžio, padedanti ligoniui grįžti į visuomenę.

Psichikos ligonių darbo sąlygų, darbo trukmės reikalavimus nustato Sveikatos apsaugos ministerija. Darbo veikla turi būti rekomenduojama ir kontroliuojama psichiatro. Psichikos ligonį versti dirbti yra draudžiama.

Psichiatrijos įstaigų gamybiniai reabilitacijos skyriai privalo būti šių įstaigų struktūriniais padaliniais. Jų organizavimo ir veiklos tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

IV SKYRIUS. PACIENTŲ PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

10 straipsnis. Pacientai turi teisę į priimtina, prieinamą ir tinkamą sveikatos priežiūrą.

Pacientas turi teisę pasirinkti psichiatrą, psichiatrijos įstaigą ir sveikatos priežiūros rūšį, jos apimtį arba jų atsisakyti. Ši teisė gali būti ribojama, jeigu yra šio įstatymo 27 straipsnyje nurodytos aplinkybės, taip pat jeigu psichikos sveikatos priežiūra teikiama šio įstatymo VIII ir IX skyriuose numatytais atvejais.

11 straipsnis. Psichikos sveikatos (ambulatorinė ar stacionarinė) priežiūra pagal gyvenamąją vietą yra vykdoma psichikos sveikatos centruose, taip pat kitose psichiatrijos, globos ir rūpybos įstaigose.

Psichikos sveikatos centro steigėja yra savivaldybė. Jo veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinti nuostatai.

12 straipsnis. Pacientų psichikos sveikatos priežiūros sąlygos hospitalizavimo metu turi būti neblogesnės už tas, kuriose gydomi ir slaugomi kitomis ligomis sergantys ligoniai.

13 straipsnis. Pacientų sveikatos priežiūros sąlygas nustato psichiatras, atsižvelgdamas į tai, kad gydymo ir slaugos sąlygos mažiausiai varžytų.

Psichikos ligonio veiksmai gali būti ribojami tik tuo atveju, jei yra šio įstatymo 27 straipsnyje nurodytos aplinkybės. Apie tai turi būti nedelsiant įrašyta į ligos istoriją.

14 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Pacientai turi teisę į informacijos apie jų sveikatą konfidencialumą. Psichiatras, kitos specialybės gydytojas, slaugytojas ir kitas personalas, sveikatos priežiūros įstaigos administracija privalo užtikrinti šią paciento teisę, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos įstatymais ir medicinos etikos reikalavimais. Informacija kitiems asmenims apie pacientų sveikatos būklę pateikiama

Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

15 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Psichiatras privalo informuoti pacientą jam suprantama forma, paaiškindamas specialius terminus apie jo sveikatos būklę, ligos diagnozę, galimus gydymo būdus, gydymo prognozę bei kitas aplinkybes, kurios gali turėti įtakos paciento apsisprendimui sutikti gydytis ar atsisakyti siūlomo gydymo, taip pat apie pasekmes, jei siūlomo gydymo atsisakytų. Pacientas turi teisę susipažinti su savo medicinos dokumentais, medicinos dokumentų ištraukomis. Ši informacija pacientui gali būti neteikiama tik tais atvejais, jeigu ji pakenktų paciento sveikatai ar net sukeltų pavojų jo gyvybei.

Dėl apribojimų pacientui gauti šio straipsnio 1 dalyje numatytą informaciją arba susipažinti su jo medicinos dokumentais bei medicinos dokumentų ištraukomis sprendžia psichiatras ir pažymi tai paciento medicinos dokumentuose. Tokiais atvejais, kai paciento teisė gauti šio straipsnio 1 dalyje numatytą informaciją, susipažinti su savo medicinos dokumentais, medicinos dokumentų ištraukomis yra ribojama, taip pat Civilinio kodekso 6.728 straipsnyje numatytais atvejais atitinkama informacija pateikiama paciento atstovui. Informacija pateikiama pacientui iš karto, kai išnyksta pavojus, kad jos pateikimas pacientui gali sąlygoti minėtą žalą. Medicinos dokumentų ištraukos parengiamos taip, kad nepakenktų kitų asmenų interesams. Pareikalavus pacientui arba jo atstovui, jos pateikiamos per 3 darbo dienas.

Atstovas turi teisę susipažinti ir su kitais medicinos dokumentais, tiesiogiai susijusiais su atstovaujamo asmens interesais. Gydantis psichiatras ar psichiatrijos įstaigos administracija tokią informaciją ir dokumentus turi pateikti atstovui nedelsdami.

Jeigu pacientas yra nepilnametis, informacija turi būti pateikiama ir jo tėvams ar globėjams (rūpintojams).

16 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Be paciento sutikimo gydymas negali būti skiriamas, išskyrus atvejį, kai pacientas yra priverstinai hospitalizuotas dėl šio įstatymo 27 straipsnyje nurodytų aplinkybių. Šiuo atveju psichiatras informuoja pacientą ir (ar) jo atstovą apie priverstinio gydymo paskyrimą. Ši informacija įrašoma į medicinos dokumentus.

Šio straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais paciento priverstiniam gydymui turi būti gautas leidimas šio įstatymo 28 straipsnyje nustatyta tvarka. Kol bus gautas teismo leidimas, pacientas gali būti priverstinai gydomas dviejų psichiatrų ir vieno psichiatrijos įstaigos administracijos atstovo - gydytojo sprendimu ne ilgiau kaip dvi paras.

Pacientas gali būti priverstinai gydomas tik tuo atveju, jeigu jis yra priverstinai hospitalizuotas į stacionarinę psichiatrijos įstaigą.

17 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Jeigu nepilnametis asmuo nėra teismo pripažintas emancipuotu, jis gali būti gydomas bent vienam iš tėvų ar globėjui (rūpintojui) sutikus raštiškai. Jeigu vienas iš tėvų ar globėjas (rūpintojas) atsisako

psichiatro paskirto gydymo ir dėl to nepilnamečio sveikatai gali būti padaryta esminė žala, psichiatras nedelsdamas turi kreiptis į teismą ir gauti teismo leidimą gydyti nepilnametį be vieno iš tėvų ar globėjo (rūpintojo) sutikimo.

Nepilnamečiai hospitalizuojami ir gydomi atskirai nuo suaugusių pacientų.

18 straipsnis. Psichikos ligoniams gali būti skiriami tik Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka aprobuoti gydymo metodai.

Gydymo metodai, kurie sukelia sveikatai negrįžtamų žalingų pasekmių, neveiksniems psichikos ligoniams negali būti taikomi.

Klinikiniai eksperimentiniai gydymo metodai, psichochirurgija gali būti taikomi psichikos ligoniams tik gydymo tikslui medicinos etikos komisijai prižiūrint. Klinikiniai eksperimentiniai gydymo metodai, psichochirurgija gali būti taikomi tik jeigu ligonis tai sąmoningai suprato ir davė raštišką sutikimą, patvirtintą dviejų liudininkų ir psichiatrijos įstaigos vyriausiojo gydytojo. Taip pat turi būti medicinos etikos komisijos pritarimas.

19 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Būtinais atvejais, siekiant išgelbėti asmens gyvybę, kai jai gresia realus pavojus, o pats asmuo negali išreikšti savo valios, būtinoji medicinos pagalba gali būti suteikiama ir be paciento sutikimo.

Tais atvejais, kai reikia nedelsiant atlikti veiksmus, būtinus paciento gyvybei išsaugoti, o vietoj paciento sutikimo turi būti gautas atstovo sutikimas, būtinoji medicinos pagalba gali būti teikiama ir be šio sutikimo, jeigu nėra pakankamai laiko jį gauti.

V SKYRIUS. PACIENTO AR JO ATSTOVO TEISĖ APSKŪSTI SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SĄLYGAS

(V skyrius - Lietuvos Respublikos 2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429 (nuo 2001 m. liepos 25 d.) (Žin., 2001, Nr. 64-2326) redakcija)

20 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Pacientas ar jo atstovas turi teisę apskūsti sveikatos priežiūros sąlygas psichiatrijos įstaigos administracijai, Sveikatos apsaugos ministerijai arba teismui.

21 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Pacientas ar jo atstovas turi teisę pateikti psichiatrijos įstaigos administracijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, teismui pasirinkto psichiatro medicinos išvadą dėl sveikatos būklės, sveikatos priežiūros sąlygų bei kitus dokumentus.

22 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Pacientas ar jo atstovas turi teisę dalyvauti ir būti išklausytas psichiatrijos įstaigos administracijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, teismo, kai sprendžiami jo priverstinio hospitalizavimo ir priverstinio gydymo, gydymo bei kiti klausimai.

VI SKYRIUS. PACIENTŲ HOSPITALIZAVIMAS

23 straipsnis. Pirminį asmens psichikos būklės patikrinimą ir įvertinimą psichiatras gali atlikti pagrįstai įtardamas sunkią psichikos ligą, kurios požymiai yra nurodyti šio įstatymo 27 straipsnyje. Pirminis asmens psichikos patikrinimas atliekamas Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka.

Dėl asmens pirminio apžiūrėjimo gali kreiptis gydytojas, paciento atstovas, artimieji, policija.

24 straipsnis. Jeigu pacientas kreipiasi dėl hospitalizavimo, jis gali būti hospitalizuojamas tik tuo atveju, jei:

1) bent vienas psichiatras, apžiūrėjęs pacientą, rekomenduoja gydyti jį psichiatrijos įstaigos stacionare;

2) jis buvo informuotas apie jo teises psichiatrijos įstaigoje, hospitalizavimo tikslus, apie teisę palikti psichiatrijos įstaigą ir šios teisės apribojimus, nurodytus šio įstatymo 27 straipsnyje.

25 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Nepilnamečiai pacientai gali būti hospitalizuojami tik vienam iš tėvų ar globėjui sutikus, išskyrus šio įstatymo 27 straipsnyje nurodytas aplinkybes. Jeigu nepilnametis hospitalizuojamas priverstinai dėl šio įstatymo 27 straipsnyje nurodytų aplinkybių, jam taikomos šio įstatymo nustatytos priverstinio hospitalizavimo ir priverstinio gydymo sąlygos.

Jeigu nepilnametis pacientas yra iki 10 metų, vienas iš tėvų ar globėjų turi teisę būti kartu su juo.

Kai hospitalizuojamas nepilnametis, bet vyresnis kaip 10 metų pacientas, vienas iš tėvų ar globėjas (rūpintojas) gali kreiptis į psichiatrą, kad leistų būti psichiatrijos įstaigoje kartu su nepilnamečiu. Šį klausimą psichiatras sprendžia atsižvelgdamas į ligos pobūdį ir nepilnamečio psichikos būklę. Jeigu tėvai ar globėjai (rūpintojai) nesutinka su psichiatro sprendimu, šį sprendimą gali apskųsti psichiatrijos įstaigos administracijai, Sveikatos apsaugos ministerijai arba teismui.

26 straipsnis. Pacientai, kurie buvo hospitalizuoti pagal šio įstatymo 24 straipsnio reikalavimus, turi teisę bet kada palikti psichiatrijos įstaigą, jeigu nėra šio įstatymo 27 straipsnyje nurodytų aplinkybių.

27 straipsnis. Asmuo, sergąs sunkia psichikos liga ir atsisakęs hospitalizavimo, gali būti hospitalizuojamas prievarta tik jeigu yra reali grėsmė, kad jis savo veiksmais gali padaryti esminę žalą:

1) savo sveikatai, gyvybei;

2) aplinkinių sveikatai, gyvybei.

28 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326) ir

2005 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. X-309

(nuo 2005 m. liepos 16 d.)

(Žin., 2005, Nr. 86-3208)

redakcija

Esant šio įstatymo 27 straipsnyje nurodytoms aplinkybėms, pacientas gali būti priverstinai hospitalizuotas ir priverstinai gydomas psichiatrijos įstaigoje ne ilgiau kaip dvi paras be teismo leidimo. Jeigu per dvi paras teismas leidimo neduoda, priverstinis hospitalizavimas ir priverstinis gydymas turi būti nutraukti. Apie priverstinį hospitalizavimą psichiatrijos įstaigos administracija nedelsdama praneša paciento atstovui.

Kai pacientas priverstinai hospitalizuojamas, psichiatrijos įstaigos administracija privalo ne vėliau kaip per 2 paras kreiptis į teismą. Teismas, apsvarstęs psichiatrų rekomendacijas, turi teisę priimti

sprendimą dėl paciento priverstinio hospitalizavimo ir priverstinio gydymo pratęsimo, bet ne ilgiau kaip vienam mėnesiui nuo priverstinio hospitalizavimo pradžios. Pagal psichiatro rekomendacijas psichiatrijos įstaigos administracija turi teisę nutraukti paciento priverstinį hospitalizavimą ir priverstinį gydymą anksčiau.

Jeigu paciento priverstinį hospitalizavimą ir priverstinį gydymą reikia pratęsti, psichiatrijos įstaigos administracija dėl šio pratęsimo privalo kreiptis į teismą. Teismas pagal psichiatrijos įstaigos išvadą gali priverstinį paciento hospitalizavimą ir priverstinį gydymą nutraukti arba pratęsti, bet kiekvieną kartą ne daugiau kaip 6 mėnesiams. Pagal gydančiojo psichiatro rekomendaciją psichiatrijos įstaigos administracija paciento priverstinį hospitalizavimą ir priverstinį gydymą turi teisę nutraukti ir anksčiau.

Kai sprendžiami sunkiomis psichikos ligomis sergančių pacientų priverstinio hospitalizavimo ir priverstinio gydymo klausimai, psichiatrijos įstaigos administracija privalo kreiptis dėl antrinės teisinės pagalbos pacientui suteikimo, jei tokiam pacientui neatstovauja jo atstovas.

29 straipsnis. Lietuvos Respublikos
2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429
(nuo 2001 m. liepos 25 d.)
(Žin., 2001, Nr. 64-2326)
redakcija

Esant šio įstatymo 27 straipsnyje nurodytoms aplinkybėms, pacientą priverstiniam gydymui paciento atstovo prašymu, gydytojo siuntimu ar teisėjo nutarimu pristato policija dalyvaujant gydytojui. Priverstinio hospitalizavimo tvarką nustato Vyriausybės įgaliotos institucijos.

30 straipsnis. Priverstinai hospitalizuojamas ligonis turi pasirašyti, jog yra psichiatrijos įstaigos administracijos informuotas apie priverstinį hospitalizavimą bei teises psichiatrijos įstaigoje. Jeigu ligonis atsisako arba nesugeba pasirašyti, tai jo informavimą apie priverstinį hospitalizavimą raštu patvirtinta du liudininkai, kurie gali būti ir psichiatrijos įstaigos darbuotojai, tačiau ne psichiatrai.

31 straipsnis. Asmens hospitalizavimas pažeidžiant šio įstatymo reikalavimus yra neteisėtas. Asmenys, dėl kurių kaltės asmuo buvo neteisėtai hospitalizuotas, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

VII SKYRIUS. TEISMO PSICHIATRIJOS EKSPERTIZIŲ ATLIKIMO TVARKA

32 straipsnis. Teismo psichiatrijos ekspertizės pagrindus ir skyrimo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso ir Civilinio proceso kodeksai.

33 straipsnis. Stacionarinė teismo psichiatrijos ekspertizė atliekama tik psichiatrijos įstaigose. Psichikos sveikatos priežiūra ekspertizės atlikimo laikotarpiui yra vykdoma pagal šio įstatymo reikalavimus. Pacientai ekspertizės laikotarpiu turi visas šio įstatymo nustatytas teises, išskyrus teisę pasirinkti psichiatrijos įstaigą, sveikatos priežiūros sąlygas. Šio įstatymo 7 straipsnio 1, 2, 3 punktuose nustatytos pacientų teisės gali būti ribojamos pareigūno, paskyrusio stacionarinę teismo psichiatrijos ekspertizę, sprendimu.

VIII SKYRIUS. ASMENŲ, NUTEISTŲ LAISVĖS ATĖMIMU IR SUSIRGUSIŲ PSICHIKOS LIGA, PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

34 straipsnis. Psichikos sveikatos priežiūra asmenų, nuteistų laisvės atėmimu ir susirgusių psichikos liga, įkalinimo metu yra vykdoma įkalinimo vietose esančiose psichiatrijos įstaigose pagal šio įstatymo IV skyriaus reikalavimus.

35 straipsnis. Psichikos ligonių, gydomų laisvės atėmimo vietose, teisės gali būti ribojamos pagal šio įstatymo ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus, kaip ir kitų laisvės atėmimu nuteistų asmenų.

IX SKYRIUS. PSICHIKOS LIGONIŲ, PADARIUSIŲ VISUOMENEI PAVOJINGĄ VEIKĄ (NUSIKALSTAMĄ VEIKĄ),

PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

(IX skyriaus pavadinimas - Lietuvos Respublikos 2003 m. balandžio 3 d. įstatymo Nr. IX-1444 (nuo 2003 m. gegužės 1 d.) (Žin., 2003, Nr. 38-1689) redakcija)

36 straipsnis. Dėl psichikos ligonių, padariusių visuomenei pavojingą veiką ir pripažintų nepakaltinamais, priverstinio hospitalizavimo ir priverstinio gydymo sprendžia teismas, vadovaudamasis šio įstatymo 27 straipsniu ir Lietuvos Respublikos baudžiamuoju kodeksu.

37 straipsnis. Psichiatrijos įstaigos administracijos teikimu teismas, pagal psichiatrijos įstaigos išvadą nusprendęs, kad asmuo turi būti gydomas priverstinai į hospitalizavus, privalo nurodyti psichiatrijos įstaigą, kurioje priverstinai turi būti hospitalizuojamas šis asmuo, ir nustatyti priverstinio hospitalizavimo trukmę bei sveikatos priežiūros sąlygas.

Praėjus 6 mėnesiams, o jeigu reikia, ir anksčiau, teismas pagal psichiatrijos įstaigos išvadą psichiatrijos įstaigos teikimu privalo apsvarstyti priverstinio hospitalizavimo bei priverstinio gydymo klausimą ir hospitalizavimą bei šį gydymą pratęsti, bet kiekvieną kartą ne daugiau kaip 6 mėnesiams, arba nutraukti.

38 straipsnis. Teismo nutartimi priverstinai hospitalizuotiems ligoniams, padariusiems visuomenei pavojingą veiką, galioja šio įstatymo reikalavimai, išskyrus teisę pasirinkti psichiatrijos įstaigą, sveikatos priežiūros sąlygas.

IX-1 SKYRIUS. VALSTYBINĖ PSICHIKOS SVEIKATOS KOMISIJA PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS

(Lietuvos Respublikos 1999 m. gruodžio 2 d. įstatymo Nr. VIII-1461
(nuo 1999 m. gruodžio 22 d.) (Žin., 1999, Nr. 108-3127) redakcija)

38-1 straipsnis. Valstybinę psichikos sveikatos komisiją prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau - VPSK) sudaro ir jos nuostatus tvirtina Vyriausybė. VPSK veikla reglamentuojama Sveikatos sistemos įstatymo, šio įstatymo bei VPSK nuostatų ir finansuojama iš valstybės biudžeto. VPSK sudaroma iš Sveikatos apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo, Vidaus reikalų, Teisingumo ministerijų atstovų, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Sveikatos apsaugos ministerijos pasiūlytų visuomeninių organizacijų bei gausiausių tradicinių religinių bendruomenių atstovų, jos sudėti ir sudarymo tvarką reglamentuoja šios komisijos nuostatai.

Valstybinė psichikos sveikatos komisija prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės:

- 1) analizuoja Lietuvos gyventojų psichikos sveikatos būklę;
- 2) koordinuoja psichikos sveikatos politikos ir strategijos praktinį įgyvendinimą;
- 3) teikia pasiūlymus Vyriausybei ir Seimui dėl įstatymų ir kitų teisės aktų projektų, taip pat pasiūlymus Vyriausybei, ministerijoms, kitoms valstybės valdymo institucijoms dėl praktinių psichikos sveikatos problemų sprendimų;
- 4) vertina ir teikia išvadas bei siūlymus dėl valstybinių ir kitų psichikos sveikatos programų projektų;
- 5) analizuoja visuomenės moralinės aplinkos ir propaguojamų vertybinių nuostatų įtaką gyventojų psichikos sveikatai;
- 6) vertina gyventojų psichikos sveikatos ir jos kitimo tendencijų ryšį su valstybės raida ir valstybėje vykdomomis švietimo, socialinėmis bei ekonominėmis permainomis, informuoja apie tai Seimą, Vyriausybę ir visuomenę;
- 7) kasmet rengia ir teikia Seimui bei Vyriausybei pranešimą apie gyventojų psichikos sveikatos būklę ir apie šios srities politikos įgyvendinimą;
- 8) pagal savo kompetenciją atstovauja Lietuvai užsienyje;
- 9) atlieka kitas įstatymuose ir VPSK nuostatuose numatytas funkcijas.

VPSK turi teisę:

- 1) gauti iš Vyriausybės, ministerijų, kitų Vyriausybės įstaigų, valstybės valdymo ir vietos savivaldos institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, informaciją, reikalingą VPSK veiklai vykdyti;
- 2) pagal savo kompetenciją atlikti teisės aktų ir socialinio bei ekonominio plėtojimo programų ekspertizę ir teikti rengėjams jos išvadas;

3) dalyvauti svarstant psichikos sveikatos politikos ir kitus visuomenės psichikos sveikatai įtakos turinčius klausimus Vyriausybėje, Seimo komitetų ir komisijų posėdžiuose, ministerijose, kitose Vyriausybės įstaigose, apskričių administracijose ir savivaldybėse;

4) skleisti informaciją apie savo veiklą, propaguoti savo tikslus ir uždavinius.

X SKYRIUS. (39-45 straipsniai) Neteko galios Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymu Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

XI SKYRIUS. ATSAKOMYBĖ UŽ PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO PAŽEIDIMUS

46 straipsnis. Asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

47 straipsnis. Lietuvos Respublikos

2001 m. liepos 5 d. įstatymo Nr. IX-429

(nuo 2001 m. liepos 25 d.)

(Žin., 2001, Nr. 64-2326)

redakcija

Asmuo, pažeidęs šio įstatymo 14 straipsnio reikalavimus, atlygina pacientui padarytą turtinę ir neturtinę žalą Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

XII SKYRIUS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

48 straipsnis. Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymas įsigalioja nuo 1996 m. sausio 1 dienos.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS ALGIRDAS BRAZAUSKAS